

ВІСТНИК

(Nachrichtenblatt
des Bundes
zur Befreiung der Ukraina)

Союза визволення України

Виходить що тижня в неділю.

Річна передплата вносить 10 К., 10 Мар., 2 Дол., 4 рублі,
піврічна 5 К., 2 рублі, квартальна 3 К., 1·20 рублі. :: Ціна
сього числа 30 сот., 10 коп.

Редагує Комітет.

Видає і відповідає за редакцію: **Волод. Біберович.**

Адреса редакції: Wien VIII., Josefstädterstraße 79, II. Stiege,
Tür 19. Адміністрація: Tür 6.

Менших рукописей і віршів не звертаєть ся; з приводу того не входить ся в ніяку переписку.

III. рік. Ч. 23—24.

Відень, 19 марта 1916.

Ч. 83—84.

Купуйте в адміністрації нашої часописи Кобзарь Т. Шевченка
в двох частях, брошуровані примірники по 1 К, оправлені по 1.40 К.

Державна Дума.

Конфлікт між Думою та правительством зростає. Поступова більшість Думи вперто домагається уступлення кабінету Штюрмера. Але поза тим єдності нема і в самім поступовім бльоці. В той час, як кадет Мілюков згоджується на утворення міністерства „довіря“ і його товариш Маклаков твердить про необхідність утворити міністерство довіря, „щоб знайти вихід з того трудного положення, в яке завели Росію люде старого режиму, нездібні зрозуміти потреби та завдання теперішнього часу“, поступовець Єфремов уже домагається „міністерства, відповідального перед Думою.“ Ще більш рішучо виступає проти правительства трудовик Дзюбинський, заявляючи: „Трудова група висловлює переконання, що всі зусилля народу мусять бути направлені на оборону краю та на утворення нової виконавчої влади, відповідальної перед народнім представництвом, без чого всі жертви будуть бездільні. Діяльність правительства за останні п'ять місяців яскраво довела, що вона цілком незгідна з інтересами оборони й держави та що далі положення сучасного правительства на чолі держави може причинити ся до цілковитого політичного господарського й морального розгрому держави.“

Ще гострійше виступили проти правительства соціал-демократичні послы Чхеїдзе, Скобелев і т. д. Але напади Чхеїдзе були направлені не лишень проти правительства, а й проти опортуністичної, хрунівської політики самого поступового бльоку. „Поки сей блок“, говорив Чхеїдзе, „буде повернений спиною до народу й обличем до міністерських лав, він буде засуджений на повну безсилність. Ми з свого боку заявляємо, що поступові кроки бльоку ми будемо піддержувати, але всі його угодові заходи будемо здемасковувати найбільш немилосердним способом. Коли ви говорите, що ви (ліберали) борете ся за власть в державі, то се величезний блуд; боротьба за власть є гаслом сьогоднішнього дня, бо коли власть лишиться ся в руках тих, що сидять тут, добра й порятунку державі не буде.“

З крайнього правого боку нападено також на поступовий блок. Марков II виступив проти поступових домагань відповідального міністерства та гострої критики діяльності громадських інституцій у часі війни.

Можна було б думати, що боротьба між правительством і Думою та між думськими партіями робить більш інтензивною діяльність „російського парламенту“, але в дійсності так воно не є; поруч з безплідними, нервовими суперечками в Думі помітна деяка апатія, найбільш певною ознакою якої

являється те, що послы зачинають щораз частійше не з'являти ся на засіданнях Думи. Проти сього запротестував Караулов, іронічно констатуючи, що держава певно з більшою нетерпеливістю, ніж послы, чекала на скликання Думи, бо багато місць у Думі світять пусткою. „Вітчизна в небезпеці й усі ми тут мусимо бути присутніми“, казав він.

Дуже характеристичним для російської безпорадності, являється і той, сам по собі дрібний факт, що російські парламентарі готові чекати заповоги навіть від мікроскопічної республіки Португалії. За декілька днів до виповідження війни Німеччиною Португалії Ковалевський урочисто заявив у Думі: „В найближшій будучині треба чекати приєднання одної південної республіки до порозуміння. Ми гаряче витаємо се, бо новий союзник міг би мати великий вплив на морське положення Німеччини й порозуміння.“

А поза тим Дума починає готувати ся до миру в заграничній і внутрішній політиці. Про великі завдання Росії в сфері „увільнення поневолених народів Європи“ вже нічого не чути. Навіть на рабську промову Гарусевича дано дуже помірковану заяву. А властиво Ковалевський досить зимно відповів, що „Росія вважає своїм обовязком незалежно від міжнародного рішення долі Польщі піти назустріч усім законним змаганням польських братів, що лишили ся вірними загальнославянській справі.“

В кінці своєї промови Ковалевський зажадав „утворення особливого органу при міністерстві заграничних справ з участю в нім членів законодатних палат, котрий мав би виготовити відповідну програму домагань Росії на майбутній міжнародній конференції.“ А перед декількома місяцями російські націоналісти твердили ще, що жадної міжнародної конференції по війні не може бути, бо почвірне порозуміння буде просто диктувати свої умови миру переможеним противникам.

У своїй промові в Думі Караулов поділяє завдання держави на такі, котрі треба виконати в часі війни та по війні. До останніх належать справи фінансові, господарські, адміністраційні, суспільні і т. д. — „Розв'язувати їх по війні“ — казав Караулов — „буде запізно. Поки ви будете збирати ся, панове, збереть ся вулиця й перешкодить вам скінчити вашу плідну працю.“ Погрози вуличною революцією в Думі належать у всякім разі до нових методів думської полеміки, особливо коли їх уживає мирний трудовик. Досить характеристична також заява Караулова в справі заграничної політики, в якій між иншим говорить ся: „Ми мусимо за-

безпечити державу від небезпеки нового поневолення, звідки воно ні походило-б, чи з боку наших теперішніх ворогів, чи з боку наших теперішніх приятелів.“ Останнє речення відноситься до Англії, яка вже тепер захоплює в свої руки в виді процентів за позичені Росії мільярди копальні золота, державні лічничі місцевости на Кавказі і т. и.

Таким робом Росія, що почала війну „за увільнення поневолених націй Європи“, тепер уже старається сама забезпечити себе від можливого „поневолення“. Так іронізує історія над хижакками.

М. Троцький.

ЧУДО.

(Нарис).

Червень.

Час, де розпукують ся пупінки цвітів, де цвітуть рожі, липи й таке інше чудове в природі. В місті на той час розпаношується спека. Вона тут гірша, ніж далеко на полях і нивах. Вона ніби скупляється межі мури, щоб не шкодити хвилюючому, досягаючому збіжу, не засушувати його передчасно, випиваючи з нього вохкі, життєнні соки.

Над вечір одного дня, коли сонце ладило ся до сховку і вже й зпомежі мурів усунуло ся, вона розвіяла ся кудись, зоставляючи по собі лиш легкий спомин сили тепла, — мешканці гуртом висипали ся по вулицях, щоб полюбувати ся воздухом і відітхнути широко. В місті перебували вже свої, Австрійці, тож можна було свобідно проходжувати ся і гурторити.

Перед одним правительственным будинком стоїть вояк на варті. Він стоїть неповоротно в своїй будці, або виступаючи з неї, проходжує ся кілька кроків перед будинком вперед і назад.

І знов стоїть і знов проходжує ся. Так через дві години. Потім приходить другий, він уступає і відходить, щоб по впливі двох нових годин наново з'явити ся на своїм місці і сповняти службу.

Коли-ж він оттак будинок сторожить, чи не за кожним перехожим стежить очима, — має він заєдно то перед своєю душею, не може позбутися того, що ніби від місяців уже завзяло ся на нього, випиває краплю за краплею його розум чи мозок і поволі щось з нього виробляє. — Воно — то тота місцевість, ті хвилини, в котрих з заду, понад головою, понад плечима, коло вух перелітали, свистіли ворожі кулі, ревіли громом гармати — відбувало ся пекло.

„Схорони ся!!!“ гукнув до нього в ті страшні хвилі один з його камратів і сам висмигує ся, мов кіт, з свого місця під деревину, що недалеко росла, котру ніби сама Божа рука поставила чи не на сей саме час для чийсь охорони. „Мое місце тут, я присягав!“ відкликнув він. „Будь Божа воля!!!“... Ледви що кликнув він отсі слова, як ударив знову грім, і він нараз бачить — його камрат, що ледви що рушив ся з місця, щоб скочити під дерево, біжить вже кілька кроків перед ним — але, всемогучий Боже! — без голови, а за хвилину — дві валить ся до долу... З ним самим діється таке, ніби він скаче вперед, в клеточяче пекло з гуків, крику, зойку.

Хто з них обох зостав ся без голови — він, чи камрат? В першій хвилі не знав. Він сього ще й че-

рез кілька день не знав. — Він лише нараз побачив себе в шпиталі, між масою інших камратів і як коло нього порали ся лікарь, доглядачки, жінки й інші люде.

І потім наново нічого не знав.

П'ять місяців минуло з того часу, а його мучить усе ще від часу до часу та картина. Він плаче й сміється на спогад того. Він не знає, чого він плаче, і не знає, чого його сміх збирає.

А крім того ще щось і друге.

То друге стає слідом за першим, ніби з иншого якогось світа, протинного, далекого, що виволікло ся з того самого пекла й опинило ся, втиснуло ся на віки в пам'ять.

Шпиталь.

Він там був, щоб відшукати свого рідного брата, та не віднайшов. Той поздоровів і від'їхав.

Увіходить туди, а там тихо, а може йому так здавало ся. Давно тишини, супокою не зазнав...

Отже тихо.

Чому так? Ходять на пальцях чи не всі. Говорять більше тихцем. Обережно ступає й він сам, хоч не знає ще чому. Ніби вступив у храм смерти, що ховається за зачиненими дверми та не дає живим говорити голосно, ступати, ба навіть дихати і грозить. Сумно. Страшно. Він, як сказано, прийшов свого брата відвідати, що мав тут знаходити ся і лічити ся на очі, котрі через ворога також потерпіли.

Ступає в одну салю, оглядає ся і ніби відразу в серцю схолоділо. Що він бачить? Де-б і не поглянув, всі ушкоджені на очі, або вже сліпі. Стільки горя! — він не може спам'ятати ся. І не замічає, як підводить руки і верхом їх утирає сльози. Ах, вони в нього ллють ся. Ллють ся, як і в поранених. Він гине, він зараз згине з жалю... а очі плачуть...

Вартівник чи слуга, що його опроваджує, каже тихцем: „Он там сидить молоденький український поет і пише поезії. Зразу, переконавши ся, що утратив зір на віки, він хотів собі життє відобрати — його розпука не знала межі... але... далі... далі він успокоїв ся й помирился з тим, що вже ніколи світа не побачить. Тепер пише.“

Він глядить за вказаним. Так. При столі сидить якийсь юнак, перед ним папір. Він держить щось у пальцях і ніби пише, — а може й писав, тимчасом з очей ллють ся сльози... Інші лежать у постелі, з лицами мов мертвими, вихуділими, по-

жовклими, з червоними дірами там, де колись блестили очі...

Інші знов з пообв'язуваними очима, з устами, покривленими з болю, якого ніколи не опишеш, хиба з каменя виріжеш. Все то мовчить... десь-не-десь ворухить ся... застогне... зітхне без слова... або в голос крикне.

Усміху не видно.

Десь загубив ся...

Вийшов звідти.

Брат поздоровів і знов у рядах.

...Тут мертвечина, терплячих повно — і сліз. Одні їх витирають, інші так zostавляють... Там знов гурток сліпців виправляє ся кошики плести... Треба з чимось вернути до дому, як уже не з очима, щоб удержувати далі жінку й діти. На хліб заробляти, хоч очі не побачуть вже ні жінки, ні нікого на світі — лиш одну вічну темінь. — Та хліба треба.

Він плаче на спогад отсього другого, він усе плаче. Чи те страшніше, що спочатку було... чи отсе, оповите тишею і слізми, — він не знає. Воно то зливаєть ся до купи в одно перед його душею, то розбігаєть ся і розносить душу.

Нараз.

Панське, мале, восьмилітнє може, дівчатко з своєю матір'ю переходить коло нього і стає. Дивить ся хвилику на нього. Чого, що побачило на нім? Несе в руках дві рожечці і нараз несподівано тисне йому одну в руку. „Беріть, вояк, рожечку. Вона така гарна. Правда?“

Він опам'ятовуєть ся, вертає думками звідти, глядить на дівчатко і бере з дитячої ручки квітку. Пахуча, понсова. Він через хвилику дивить ся на неї уважно і мовчки. Потім несподівано цілує її.

„Господи!“ — каже і здіймає руки в гору, враз з квіткою.

„Який я щасливий! Дякую тобі, Всемогучий, що я такий щасливий. Я живу і бачу твоє чудо! — Досі я не знав, що я щасливий“. — І заплакав бідний вояк і засміяв ся по раз перший плачем і усміхом здоровля...

Мати потягнула счудоване дівчатко далше.

„Що йому, мамцю?“

„Цить, дитинко...“ Відповіла мати. „Він щасливий, а Бог милосердний“...

Чернівці, 15 липня 1915.

Ольга Кобилянська.

Вістун.

— Всідати! Зараз рушаємо! — впав приказ у багатоголову товпу і все заворушило ся. Тільки зброя дзеленькотіла та скорі переключування перемішували ся. За хвилику стояв на шинах довгий ряд вагонів для коней і льор, набитих щільно молодими людьми: „Гей, зза гори чорна хмара встала“... залунало в повітрі, потім різкий свист, лоскіт ударених возів і поїзд рушив. Спочатку поволі, потім щораз скорше, щораз скорше, поки не розігнав ся в полі, мов вітер у часі бурі. Се Січове Військо покидало рідні сторони, щоб у найдальшій кутку вітчизни приспособити ся й уставити ся до великого діла.

Один віз битком набитий, переважно гімназистами. Лишень декілька „панських“ і „хлопських“ убрань. Тут зібрана сливе ціла чета. Хвиля нервового напруження минула, пісня не вяжесть ся, зате йде жива розмова. Коло дверей гостро свище повітре, глухо тарабанять вози, та ніхто на се не зважає, скрізь гамір і сміхи. В однім кутку сидить молодий хлопець у гімназійнім убранню, опер ся о свого „Верндля“ й дивить ся в двері, прощає очима поля, які скоро минають. Сидить сам, мовчки, ніхто ним не інтересуєть ся. Задумав ся. А кругом нього свобідно пливе розмова. І що там не переговорюєть ся, чого не порушуєть ся, чого не споминаєть ся в тій першій стрілецькій, молодечій розмові. Побіч легких жартів ідуть поважні міркування, побіч насмішки й безжурности глибоке відкриванне душі; розмова пливе, переливаєть ся з молодецьких уст, обхоплює всіх і наповняє цілий віз собою.

А в кутку сидить самотно Степан, чужий серед того веселого оточення, незахоплений сильною течією веселої розмови, сидить мовчки та ветромив зір у мигаючі ниви, насолоджуєть ся красою їх золотистої ризи. Коло нього сидять

товариші та споминають перші хвилі свого січового життя. І є в тих споминах і дівчина, що виправляє свого любчика в славний бій, є й плачуща мати та строгий батько, котрий все нагадує, що син має показати ся гідним свого батька, є краса посвяти й біль прощання, є чар любови. Спомини плывуть, розкривають щораз ширше книгу життя та вривують ся в свідомість Степана. Дійсно, він бачив, як на двірці прощали товаришів гарні любки, плачущі матері, строго-поважні батьки, він бачив поезію життя перед собою!

І йому стискало ся серце, йому приходили до голови не болючо-солодкі спомини прощання, але понурі думки самоти, опущення, сирітства. Його ніхто не вийшов прощати, не було кому, ніхто не знав про се, що він десь йде. Вийшов з дому, не говорячи нікому нічого, лишив маму, що нічого не передчувала. Казав, що незабаром прийде, та вже більше не з'явив ся. Там десь зостала ся вона старенька, сама та може плаче за ним, своїм одинаком, своєю надією! І чому зробив він таку прикрість своїй любій ненці, чому так жорстоко відплатив ся їй за всі її добродійства та любові, чому пішов від неї в далеку дорогу, навіть на попрощавши ся з нею! І тяжка думка провини щораз більше схиляла Степанову голову.

Та він отрясав ся, відкидав її від себе, боронив ся, против її отруйного жала. Ту прикрість зробив він тому своїй любій матері, бо кликала його друга ненька, Ненька Україна, що піднесла свій меч, щоб прорубати собі дорогу в сімю народів. Він полетів на перший звук її труби, сміло став у рядах тих перших, що рішили ся віддати життя для великої справи. І щоб заощадити мук розстання для своєї бідної, спрацьованої матері, Степан не говорив їй нічого, потай покинув її. Тепер вона може плаче, а він ле-

тить стрілою . . . як далеко, в які сторони, між яких людей, на як довго!?

— Тривога! — Вмить усі сотні стояли впорядковані, готові до відходу та ждали нетерпеливо дальших приказів. Поміж рядами ходив тихий шепіт: одна сотня відходить зараз у поле. Та котра? Наша, чи не наша!? Хвиля напруження, дождання. Вертає сотник . . . — Спочинь! Товариші, не нам судило ся першим піти в бій. Наша сотня мусить ще якийсь час ждати. Але дехто може добровільно перейти до тої щасливої сотні, що вже відходить у поле й може вже завтра буде на місці бою та слави. Хто хоче, виступить два ступні перед себе. — Ціла сотня поступила два ступні вперед.

— Та ні, так не можна, з ким я зостану ся? Мушу отже сам вибрати. Лишень декілька найліпших жовнірів заслужило собі на ту честь. І сотник призначив кільканадцятьох. Між першими з них був давній, мовчазний Степан.

Та тепер він уже не був мовчазний, але червоний, рухливий, дивив ся на сотника веселими очима та радісно вимахував крісом. Сотник не прощав довго, не було часу, тамта сотня вже відходила. Бажання щастя стрінули ся в повітрі й вибрані щасливі вихром несли ся за тими, котрі відходили. Прибігли задихані, спітнілі, з палаючими очима, дріжачи від умучення й радості. Сотня повитала їх окликом радості. Се-ж давні товариші вертали назад до своєї сотні, між своїх давніх знайомих. Скрізь радість, усі лица усміхнені, всі ждуть нетерпеливо приказу. Вкінці. — Руш! — і сотня задріботила на місці, а потім щораз більшими кроками пішла в далеку дорогу, в преславний бій!

Високі вершки Карпат забіліли. З півночі щораз ближше надтягала буря. Почали громи відбивати ся й від бескидських скель. Та дальше загородила дорогу бурі непереможна стіна. Хоч як гуділи й ревіли громи-гармати, стіна стояла непорушливо. І тоді буря завернула, подала ся назад, а слідом за нею йшла тверда стіна й відпихала її щораз дальше, а полишала за собою спокій і сонце. І хоч часом і подавала ся дещо під божевільними ударами бурі, то зараз випростовувала ся та сміло виступала проти намагань ворога.

Ся стіна — се було Січове Військо, що ступінь за ступнем випирало з рідних сторін наїздника. Невмолено, вперто втискало ся воно в ряди противника, сміло наставляло груди під його удари та щораз дальше на північ пересувало границю неволі, щораз більшу область рідної землі віддавало сонцю волі та щастю.

Між ним годі було віднайти Степана в гімназійнім убранню. Він його давно скинув, натягнув на себе стрілецький мундур, переіменив ся. Війна в чистім полі добре на нього ділала, він порумянів, набрав тіла, життя. Він перекидав весело в руках вже не „Верндля“, але блискучий „Манліхер“. Степан вже й визначив ся, вже старшиною, вістуном (капралем). Має один рій під своїм приказом. Самі веселі, добірні хлопці, усміхнені, як і їх вістун, щасливі, як він, і очайдушно відважні, як він. Вони жили цілий час у побратимчій гуртку, який від імени свого провідника назвали „степою“.

Вони вже мають славу в сотні, перед „степою“ всі мають поважанне. Найтрудніша стежа — для „стеги“, найвідвічальніша робота — для „стеги“. „Степа“ була гордістю сотні, а найбільше її провідник. Второпний, підприємчивий, божевільно-відважний і незвичайно совісний у сповнюванню обовязків, доказував він чудес. Про нього та його товаришів „степників“ ходила легенда та широка слава не тільки серед Січового Брацтва, але й серед мирних мешканців. Бо провідник „стеги“ ніколи не забував, що він як борець-оборонець волі поневолених має якісь задачі супроти менших братів. Він їх бачив і в часі воювання.

„Степа“ се були самі гімназисти, а їх провідник абітурієнт. Перед стрілецьким носили всі ученицький мундурик, навіть їх провідник, що не мав „дивільного“ й доношував давнє. Хто пізнав би тепер під тими стрілецькими обваленими мундурами, різними военними наборами, давніх скромних і тихеньких гімназистів!? Їм самим приходило се трудно. І тільки, як мали час, то розмовляли про давні часи. Як то в той саме час сиділо ся на шкільній лавці, як дріжало ся перед двійкою, як потай сходило ся в кружку!

А тепер? Як змінили ся часи й обставини! Тепер вітер свище між ярами, приносить до них ворожі стріли, плач поневолених рідних підіймає в них зойк ранених, стогін умираючих; камінне ранить тіло, травиця всисає кров, дерево клонить ся перед гостею — смертю; весело журчить потічок, перескакуючи з камінця на камінець, переказуючи всім побіду, пісню щастя; понуро шумить старезний ліс, як треба розставати ся з товаришем, що ляг на довгий сон. — Їх думки летять далеко, їх мрії — надії сягають високо, їх серця бють ся любовю до мільонів, їх руки працюють для мільонів. Вони свободні, вільні, вони працюючі, громадяне! Їх давня ученицька мрія сповнилася!

Гей, повій, буйний вітре, з небосяжного бескидського верху, злети на безкраї поля, степи, доли, розсій радість — вістку, що летять орли, розбивають крильми мряку, прочищують дорогу до сонця — волі.

Гей, пливи, срібна водице, поміж яри й дебри зпід могучого Бескиду, розлий ся по широкій рівнині, по буйних лугах і долинах, оповідж батькови й ненці, що тебе пили могутні лицарі, їх рідні сини, котрі прорубують дорогу до них, котрі кладуть кладку, щоб перейти, прилинати до них, зірвати ворожі кайдани та збудувати світлицю волі.

Гей, пташко-шебетушко, розспівай, рознеси, розповідж по всіх усюдах, по цілій соборній Україні, що зі сніжнобілих верхів Карпат ступає гордо жовнір України з розмаяним синьо-жовтим прапором, опоясаний криваво-малиновою лентою, з гремучою трубою та трубить-кличе всіх у бій за волю, щасте, життє!

Великі були мрії — надії в „степників“, клонили ся їх чола від того, далеко летів їх зір, сильно стягали ся їх брови й уста, з яких можна було вичитати незломну постанову й завзятість. Рідко сміяли ся вони безжурним молодечо-воляцьким сміхом, дуже рідко, а були щораз більше поважні. Найбільш морщило ся чола в їх провідника, їх вістуну. Він ставав поважніший, щораз сумніший, більше замкнений у собі. Якась тайна думки гризла його молоде серце й подвоювала його повагу. Та він не давав ся, зривав ся часом нагло до товаришів і починав весело жартувати, роз-

мовляти; та небавом умовкав, сумнів; був тоді подражний, часом нетактовний. Найбільше не любив слухати, як хтось говорив за родину, маму, дім.

„Степа“ йде на розвідчу стежу (патрулю). Глибока зима в глибоких Карпатах. Величезні сніги, тріскучі морози. „Степа“ весело йде на стежу, вона любить побороти ся з природою, любить показати щось незвичайне. Сьогодні перед нею далека дорога, трудна робота, важна задача. „Степа“ скорими кроками посуває ся вперед. На переді вістун, за ним гусаком ціла стежа. Ідуть незнаною околицею, орієнтують ся тільки по карті й компасі. Дороги нема, треба йти глибоким снігом. Що хвиля він заломлюєть ся, нога поринає вище коліна в гліб, що хвиля хтось падає в сніг. Всі вони витачані в нім, мов виліплені. Мороз величезний, рука, приложена до замка крісу, зараз примерзає. Та такий хід незвичайно мучить, усі поприли, аж з них леть ся, не зважаючи на величезний мороз. Найгірше вістунуви. Він робить дорогу іншим. Хочуть його змінити, він не годить ся. Він від того-ж є вістунуом, щоб іти перед іншими й улєкшувати їм.

По довгім ході через понурій праліс, що так глухо гуде й стільки криє в собі страховищ, виходить укінці на поляну. Та тільки збільшує муку. Через поляну тягне шалений вихор, стручує з ніг. Паде густий сніг і вихор мете ним в очі, заліплює ціле лице, затемнює цілий світ; не то що не дає подивити ся, а просто не можна відотхнути. А вітер такий зимний, так смалить по руках і лиці. На лиці понаростали вже цілі веретви снігу, ціле убранне перемерзло та вбило ся снігом; тепер уже й хід не помагає, холод перебирає до кости, ломить, кидає цілим тілом. Іти мусить ся, завернути не можна.

Вийшли на вершок. Вже недалеко. За вершком є ціль їх стежі. На вершку віє такий страшний вітер, що очі замикають ся мимоволі, ноги угинають ся в глибокім снігу, по цілім тілі переходить велика втома, находить охота присісти хвилюку й відпочити.

Та в голові кружляє ще одна думка, що того не можна зробити, що то мало би страшні наслідки, й кожний збирає останки сили, щоб лишень дальше, щоб вирвати ся зпід власти того вбійчого вітру. Гора нерівна, повно великих

камінюк. Часто перевертають ся через них, але що гора похила, скочують ся потім снігом у долину. Ніхто не зважає на стовченне, на сніг, щоб лишень дальше в діл, аби знайти затишне місце.

Вкінці вихру не чути вже. „Степа“ поволі вирівнюєть ся і йде дальше гусаком. Всі перемерзли, задубілі, не чують нічого, несуть кріси, мов патики. Годі пізнати, чи се живі люде, чи купи зледоватілого снігу.

В ухах стає щораз тихше, вихор зостаєть ся щораз дальше в горі. Тихо посуваєть ся стежа гусаком уперед.

Нараз вістун стає. Підносить задубілу руку в гору, приказує тишину. Слухає та вдивляєть ся хвилюку. Потім обертаєть ся, велить розложити розстрільну та ждати. Він сам піде подивити ся ближше. Кількадесять кроків відси ворожа розстрільна. Серед куряви й вихру аж тепер її завважив.

Усі ждуть з запертим віддыхом, вістун поповз. Стежа тихо лежить розстрільною в снігу, сливе не ріжнить ся від нього, слухає та вдивляєть ся в Степана. А він повзе. Поволі, обережно. Та недовго, недалеко. Нараз чує тут сливе коло себе якийсь гомін, хтось говорить. Спочатку невизраїні, але дивно притягаючі звуки. Він насторчує уха, непорушливо приляг до снігу, перемінений цілий у слух. Долетіли до нього рідні слова. Він завмер, слухає. Тепер слово вже можна розуміти, вітер сильнійше доносить голос. І вістун чує: „...„нене рідна, нене старенька, як же ти не зносиш!...“

Степанови вдарила кров до голови, щось стиснуло за серце, підняла груди. Він не видержав, забув ся, вибухнув: „Братіку, таж я також...“ — „Ей, Австрієць, палі!“ — трах, тарах, тарах, залопотів ліс, а відгомін відбив ся кілька разів від гострих скель.

Стежа лежала дальше, не сміючи стріляти, щоб не застрілити свого вістуну; ждала його приказів. Він не надходив. Його заступник підповз ближше. Недалеко перед ворожою розстрільною лежав Степан, над ним спинив ся його ворог, може вбійник. Вістун прощав ясний світ, крайок синяви неба, блискучо тремтячі галузки ялиць. Над ним стояв його брат, тепер ворог, може вбійник, а той шепотів йому: „мамо, нене, прощай...“

Ворог схилив ся й замкнув йому очі.

Микола Онока.

3 поезій У. С. С. Юри Шкрумеляка.

Смертельна рана.

*Горить мов серце, горить,
Палає в одчайному болю,
Всі мрії на вуголь палить,
Все щастє кує на недолю...*

*Несе мені доля, несе —
Завчасну погібіль на мене,
Що зможеш порадить на се
Мені, моя рідная нене?*

*Печуть мене болі, печуть, —
У грудях смертельна рана, —
Чи зможеш вступ болям замкнуть,
Дівчино моя ти кохана?*

*Гризе мене мука, гризе —
Зарання велить умирати, —
Не зможе порадить на се
Ні мила — ні рідная мати...*

Думка.

*Наші мрії і сни —
До тепла, до весни —
І до щастя святого зміряють,
А важна ціль життя
Йде у гріб забуття, —
Ідеали у млі пропадають...*

Мамин лист.

Любий сину! Я здорова,
Дякую за ласку божу,
Та часом у грудях коле
Так, що дихати не можу . . .

У сусідів, як звичайно,
Новинок нема в селі, —
Тільки церкву й нову школу
Нам спалили Москалі . . .

Коло нас все по давньому
І старе все коло хати, —
Тільки стайню і стодолу
Завалили нам гранати . . .

Сіна трохи доховали —
І худібка вся здорова, —
Тільки на самий Великдень
Злибла нам одна корова . . .

Твої братчики здорові,
Не слабій ніхто з сестер, —
Тільки Петрик семилітній
З переляку бідний вмер . . .

По селі так пусто всюди —
Не співав вже ніхто, —
А Марійка жалко плаче:
Коли прийде наш Юрко? . . .

Morituri.

Під шум прапорів, бряк мечів,
На тлі пожеарів і димів, —
Під свисти куль — гарматній цук,
У такт пісень — під сурмів звук,
Під удар барабана —
Ми йдем у світ, ідем у даль;
В душі туга, в нутрі печаль,
Навколо кров, куди поглянь, —
Гроби, хрести, кривава хлань,
Одна глибока рана . . .
За нами луни рідних сіл,

За нами скарга чорних тіл,
Зітханнє душ — старих батьків —
І плач сестер, малих братів,
Матернє голосіннє;
А перед нами труд важкий,
Важна задача — бій святий;
Над нами мрія золота
І Долі воля всесильна —
Мощнє Призначіннє.

Чи ж треба чудуватись нам,
Як треба буде вмерти там?
Ми тільки довг свій віддамо —
Свою кровю зросимо
Ворожую сваволою, —
Хоч на порозі нас убють
Святині — й загородять путь,
Ти не зневірюйся в той-же час,
Бо ми для внуків — не для нас —
Кувмо крашу долю! . . .

М а р н.

Здавсь мені, що в лоні хвиль
Зимового зарання
Я чую гомін модських скарі
І болісні зітханнє . . .

В понурих тонах вітрових —
Крізь сіру мряку днини —
Я чую похоронний спів
Й плач жалісний дитини.

Здавсь мені, що в тихий схід
Вечірньої зірничі —
Риданнє ньєки чую я
І тихий плач вдовичі.

А в тихий вечір зимовий —
У чорних тінях ночі —
Я бачу чийсь померклий зір,
Чийсь погаслі очі . . .

Ах, леле! Білі сніжинки,
Що сиплють їх морози, —
Невжежє то немічних сиріт
Закостенілі сльози? . . .

З Січового Коша.

(Відзначеннє стрільця Дмитра Козака).

Неділя 20 лютого 1916 р. У Січовім Коші на „ліво-бережу“ зібрало ся на просторім лані все товариство „старої війни“. Рівенькими рядами стоїть чета за четою та жде дальшого приказу.

Здорове — раннє повітре відсвіжує — наповняє груди молодців, котрі, мов кертиці з своїх нор, повилазили з низеньких — курних хат. Грубі — напушнявілі стріхи на низьких хатках, здаєть ся, придавлять ті білі стіни до землі, а з ними й тих мешканців, з смаглявими обличчями, чорними — потрісканими руками, напів одітими дітьми. Та

стріха, що пересякла нуждою й тяжким — мужицьким го-рем, здаєть ся, й напушнявіла від нього, бачить усе. Бачить щоденні клопоти своїх власників, їхні турботи про на-сущний хліб, бачить плачі й ридання матерей, сестер і ми-лих за своїми конаючими на полі слаги рідними, бачить і все веселу дитвору, що з блідими обличчями бігає босими ногами по снігу, бачить і сомешканців, синів таких-же самих прибитих недолею батьків, лишень відріжнених на сей час сірим однострєм.

Година девята рано. Сотня реконвалесцентів під про-

водом підхор. Загребного, сотня супровітованих під проводом підхор. Бородівича — відходять на „правобережжя“. Кождий стрілець очищений і прибраний по можности як найкраще. Вузенькою — болотнистою вулицею виходять на „алярмову площу“ напроти школи й уставляють ся в півквдрат. Мають припнати медалю хоробрости стрільцєви Дмитрови Козакови й товариство сходить ся, щоб як слід віддати честь хороброму товаришеви. Деє за церквою лунає глухий звук маршової трубки. То долучуєть ся сотня новобранців. З бадьорою пісенею на устах надходить полева сотня „старої війни“ з кісами. Творить ся рівненський, мов шнурочком вимірений чотирикутник. Лунає команда отамана: „Позір! Курінь в право глянь!“ і з лівго кінця чотирикутника виходять майор Тарнавський, отаман Гірняк, сотник Семенюк і голова „Боевої Управи“, гієть др. Кирило Трильовський. Очі всіх звернені на них. А вони переходять попри сірі ряди, що наче виковані з граніту статуї стоять просто, неповорушно. Знову команда „Позір!“ і на середину виступає молоденький, низький стрілець Козак, а майор Тарнавський говорить коротку промову. В ній згадує, як то Цісарь за хоробре поведенне перед ворогом нагороджує своїх жовнірів і яка їм честь і слава за те, що жертвували своє життє для вітчизни й держави. — І сей товариш Козак — говорив — також наставляв свої груди в обороні вітчизни та держави. Я в імени Найяснійшого Пана припинаю йому отсю срібну медалю хоробрости, тому при сій нагоді крикнім на честь австрійського Цісаря три рази: „Гурра!“

І сотки рук здіймають шапки в гору, з соток грудей, вириваєть ся голосне „гурра!“ — На грудях молоденького Козака ясніє медаля, а її срібні промінї весело грають ся з сотками зіниць його товаришів.

Висока — козацька шапка д-ра Трильовського підіймаєть ся в гору, він кланяєть ся старшині та всьому січовому товариству, здоровить його. Свою промову зачинає короткою згадкою від організації стрілецтва перед війною, переходить на тему бурливої — світової заверюхи, згадує, як славно й безсмертно окупили власною кровю стрільці клевети, кинені на наш народ, а звертаючи ся до відзначеного, говорить: — Сей товариш також посвятив, як і ви всі, своє молоденьке життє для користи власного народу, він хоробро й завзято боров ся з ворогами, а вже його імя Козак указує що його предок був українським козаком і боров ся також за кращу долю свого народу. Я в імени Боевої Управи, складаю вам, товаришу, з нагоди вашого відзначення щирі бажаннї й бажаю вам на дальше найкращих успіхів на полі слави. Також усім товаришам, що ветупили недавно в стрілецькі ряди, бажаю витривалости, а можна певно передбачити, що кров найкращих синів народу не дармо пролита! На честь і славу самостійної України крикнім три рази: „Слава“.

З соток грудей вириваєть ся грімке „Слава“, а його відгомін лунає далеко-далеко та губить ся у прогалинах подільських горбків. Грімкі звуки національного гимну закінчують свято. Потім дефіляда. Сотні переходять, звернені лицем у сторону відзначеного товариша та стрілецької старшини, а ногами бють гостре „темпо“. А він, товариш недолі, усміхаєть ся мило та своїми веселими очима дивить ся вдоволено на товаришів, котрі переходять, і ніби дякує за прислуги та пошанованне його. Потім мішаєть ся між їх гурт і відходить разом з усіми, що простують кривавим шляхом до вищих змагань і мрій...

Андрій Бабюк.

Рокова ніч.

(За народнім повірєм).

Ясним світлом місяця освічений безкрай — сніжний степ. Сніжні кристалики блищать до світла, усміхають ся до голубого — звідняного неба. А звізди, мов ті нещасні сироти, розсіянї по небі, то бліднуть, то гаснуть, а час від часу впаде декотра з них ген за Дніпро й лишить за собою світляну стежку, котра миттю зникає.

На яснім овиді висока могила, високий — залізний хрест. Грובה тишина. Здаєть ся, душі живої нема нігде. Лиш зверхник сього світа той ясний місяць і звізди, його діти...

У могилі залізна домовина. Кождого року в означений час відчиняєть ся вона, розпадаєть ся могила, а з неї встає дух борця, що спить у ній.

Озвали ся перші півні. Під землею загрозотів грім, а гомін покотив ся біленьким снігом безкрайого степу у світ... Могила розпала ся. З челюстей чорної землі виринула похилена — біла постать. З довгими вусами, лисою головою, у довгій, білій як сніг киреї. Голову підняла та глянула на степ... Задріжала земля, замерехтіли тисячі звід на голубім небі. А біла постать протягла свою суху руку та придавленим — глухим голосом шептала молитву:

— „Боже великий, єдиний! У рік стаю та гляджу на світ унять. Легенький вітер несе з собою волю, волю й визволенне... Так чую я — — — О Господи! молю Тебе, благаю, дай щастє і долю мому безталанному народови, помози йому в усіх змаганнях, рятуй його життє... Я піду та гляну по світї“. — І постать поважно зійшла ступінями на долину, а потім сніжним степом попростувала на захід.

Легенький вітрець завівав довгу кирею, а місяць ще краще освічував своїм сїявом дорогу білій постаті...

Піяли другі півні. Із буйним вітром прилинула й біла постать. Ціла трясла ся мов у лихорадці, стала на могилі, піднесла руки до гори та дрїжачим, плачущим голосом прошепотїла:

— „О Господи! По розлогім краю смерть і пожари! Воля освячуєть ся кровю. Дніпро реве, реве та стогне сердито, розбиває сильні — камінні скелі, а води в нїм, то — чиста кров! Брат стає на брата, ріже, пробиває, забирає його майно... Воля усміхаєть ся мому безталанному народови, а його молоденькі сини добивають ся до неї все близше й близше... Кордон неволі і страшної тьми, заламлюєть ся все більше... Я встану за рік з отсеї могили вже на вольну землю, а ні, то закаменію на віки в отсїй могилі... О Господи! Допомози в сїм великїм ділі мому народови, дай йому змогу добути своє... А всіх царів, ворогів волі і приятелів темноти проклинаю на віки, а Ти, Боже, змети їх з лица землі, хай не соромлять її!“

Піяли треті півні. Задудніла земля, застогнала могила та в неї провалила ся постать у білій киреї. Чорні челюсти закрили ся, а з глибини могили доходили глухі звуки прокляття на всіх „царів і гончих псів“...

Вітрець волі заносив на своїх хвилях дим з пожарів, гук гармат, грізні оклики людей і протяжні зойки тих, що вмирали...

Андрій Бабюк.

За тиждень.

(Воєнне положення. — Ще одна війна. — Криза кабінету Саландри. — Паризька воєнна рада).

Очі цілої Європи звернені тепер на Верден. Найсильніша французька твердиня здригається вже від трьох тижнів від гучу 42 та 30·5 см гармат, її територія просто засипана гранатами. Дотепер здобули Німці два верки на північному сході Вердену: Дуомон і Гардомон — 26.000 полонених, 189 гармат і 232 машинових крісів упало в руки побідників. Яке велике стратегічне значіння має отся офензива, видно найкраще з політичних наслідків сих воєнних операцій. Становище французького міністра війни Галлені сильно захитане: „*Matin*“ доносить, що міністер занедужав. Певно десь незадовго мусітиме виїхати до купелевого місця для поряткування здоров'я. Його наслідником буде правдоподібно генерал Лютей (*Lyautey*).

На італійському фронті спочивала війна довший час — наслідком великих снігів та небезпеки від лавін. Останніми днями починають Італійці знов дуже інтензивно обстрілювати австрійський фронт. Вони хочуть стягнути тяжку австрійську артилерію зід Вердену на свій фронт — і сям способом помогти Французам. В Альбанії посунули ся Альбанці під проводом австрійських офіцерів в околиці Вальони. На російському фронті панує спокій.

В останнім тижні зайшла одна подія, яка тяжко засмутить прихильників мира. Пожежа війни поширила ся на новий край: на малу Португалію. Німецька нота, яка виповідає війну Португалії, називає отсю державу вазалем Англії. І справді отся колишня могутня морська держава, давня поважна суперниця Англії — зійшла до тої низької ролі. Правительство в Португалії уступило, щоб дати спромугу утворення коаліційного кабінету, зложеного з усіх партій — мобілізація, чотирьох територіяльних дивізій і двох морських у дальшій бігу. В дальшій бігу, бо Португалія вже перед виповідженням війни переводила мобілізацію, яка поступає дуже повільно наперед. О скільки виповідження війни має практичне значіння, поки-що годі сказати. По словам португальського посла в Римі Португалія вже вислала Франції муніцію, кріси та гармати, а Англії поможе пильнувати Гібральтару.

Не добрі часи переживає також кабінет Саландри. Правда, при голосованню дістає він більшість, звичайно тільки соціалісти та декілька Джоліттіянців противлять ся внесенням правительства. Та про се піддержування італійського правительства говорять зовсім влучно: „Парламент піддержує італійське правительство, як шнур повішеного“. Дає йому нагоду — ще більше скомпромітувати ся. Ціле ядро кризи лежить ось у чім: інтервенціоністи (прихильники війни) хочуть розтягнути як найдальше пожежу війни та домагають ся війни з Німеччиною, помочи порозумінню в Солуні. Італійське правительство й генеральний штаб займають у сям питанню зовсім инше становище, а звідси й криза. Коли при відкриттю парламенту інтервенціоністи видавали з одушевленням оклики за війною проти Німеччини, міністрів на залі не було. А коли потім Саландра зачав говорити, то ні словечком не згадав про отсі ентузіастичні домагання палати. На випадок, якби кабінет Саландри впав, прийде, здається, на його місце зреформований соціаліст Бісоляті, відданий прихильник почвірного порозуміння та всіх його плянів.

Почвірне порозуміння має ту добру прикмету, що дуже часто приходить запізно. Найклясичніший приклад — се поряткування Сербії експедицією до Солуня. Зовсім *post factum* (по всім). Тепер по більше ніж півторарічним триванню війни — має в Парижі зійти ся найближшої неділі воєнна рада всіх союзних держав.

Преса порозуміння вважає зреалізоване сеї ради — дуже важним політичним фактом, який має потягнути за собою поважні стратегічні події — певно проломанне ворожих фронтів. Чи по таких фактах, як успішні бої Німців під Верденом (не говорячи про давні успіхи) — буде легко та приємно радити — річ сумнівна. Нагадується один добрий жарт німецького гумористичного журналу про сю будучу раду: „Замкніть вікна, — каже Пуанкаре — щоб нам гук німецьких гармат не перешкаджав нараджувати ся над будучою побідною“.

Др. Н. Гаморак.

Українці в Америці.

В Канаді.

Дещо инакше представляється ся справа з культурними організаціями серед Українців, що мешкають у Канаді. Головну роллю грає тут те, що в Канаді наші емігранти осіли ся на фармах (хуторах), загосподарили ся й зостають ся на місці постійно, мешкають разом в якихось околицях так, що можуть творити маленьку „державу в державі“ й, колиб мудра організація, мали-б немалий вплив на державну політику Канади. Зате-ж у Злучених Державах, як я вже згадував, наші емігранти більш розсіпані, й то по містах, де звичайно гублять ся серед чужих, не мають нічого певного в руках, бо сливе всі є денними зарібниками й притім перелетними птахами. Та вертаю до Канади.

Культурні організації канадійських Українців не рижнять ся від організацій Українців в Злучених Державах в основах, тільки в проявах, і можна-б їх підпорядкувати під 1. церкву, 2. школу, 3. пресу, 4. політичні організації.

Церковні справи.

Церква також у Канаді була серед наших емігрантів першим осередком, коло якого ігрував ся весь рух, і вона перша стягала під свої крила цілі маси нашого робітництва, радше сказати-б, не давала їм губити ся й тонути в чужім морі. Де ні осіли ся-б наші емігранти в Канаді, так завжди першою організацією, яка вязала їх в одно тіло, була церковна громада. Тут вони сходили ся як на спільнім ґрунті й уже через таке сходження вміли себе відрізнити від инших іруп і инших народів і брали ся до творення власної організації, хоч вона й обмежувала ся тільки на церковну громаду та вибудованне церковного будинку. Та все-таки був се почин самопочуття й самоозначення. Вже по декількох літах замешкання наші емігранти в Канаді взяли ся до організації церковних громад і вкрили всі заселені ними кольонії сітю менших і більших парохій. Тих парохій не треба так розуміти, як парохії в ріднім краю або в Злучених Державах, де люде мешкають близько один другого,

по селах або по містах і мають можливість часто сходити ся й порозумівати ся. В Канаді, з виїмкою кількадесятьох міських парохій, усі решта розкинені далеко й широко по канадійських степах. Сама розсипаність осель уже унеможливує або робить великі труднощі зорганізованню й удержанню гідної парохії чи церковної громади. Такі парохії по фармах нероз'язані мають по більше ніж 50 кілометрів вздовж і вшир, а всього двіста або триста членів. Простір, віддалення тут великою колодою під ногами. Тому то такі парохії дуже рідко удержують постійного священика, а лишень час від часу приїздять до них священики, відповідно до умови раз або два рази на місяць на неділю або яке свято. Цілковите удержання церкви й винагородження для священика йде з приватних складок церковних членів. Не завжди приходить то гладко зорганізувати церковну парохію між людьми з різних сторін, а то й країв. Вони вже всі там трохи заражені різними впливами, кождий уважає себе здібним рішати спірні теологічні питання, багато говорити й спорити про релігійні справи, а декотрі так далеко загаяють ся, що самі перекидають ся нагло в священиків. Нарід на те все дивить ся з огірченням, але з недостаті інших і ліпших приймає часто й таких, хоч проти волі. Так демократизуєть ся релігія й церква в Америці серед наших емігрантів загалом. Серед такої метушні й зародила ся нова релігійна секта в Канаді, починаючи якої була недостача священиків загалом і з якої скористав провідник монах Серафим і почав організувати відрубну церкву серед наших емігрантів у Канаді, так звану „Незалежну Церкву“. З усього того нічого путнього не вийшло, бо Серафим поординовав на своїх священиків мало освічених людей, а то і звихнених морально. Сей рух пізніше розбив ся й уже сливе потух, хіба що свідоміші з висвячених Серафимом пішли на услуги протестантській „Пресвітеріанській Церкві“ та старають ся тепер вербувати наших

людей до протестантської церкви. Самим протестантам ходять менше про те, щоби зробити наших людей протестантами, як про те, щоби їх утягнути в свої організації, щоби тим скоріше їх засимілювати. Ся кампанія навертання наших людей на протестантів для нас дуже згубна, бо забирася нам людей, вносить заколот і ширить сектанство; та, на жаль, вона найшла між нашими емігрантами людей, що взяли ся за неї й дальше ведуть, хоч з дуже малими успіхами. З Канади сей рух переніс ся й до Злучених Держав між наших емігрантів, має по декількох священиків, як у Канаді, так і в Злучених Державах і дві часописи, які називають себе релігійними, „Ранок“ у Канаді й „Союз“ у Злучених Державах. Чи сей рух удержить ся на дальше, чи ні, залежить головню від такту самих наших греко-католицьких священиків.

Церковна справа в Канаді стала на ліпші основи з приїздом єпископа Микити Будки, осідком якого є місто Вінніпег у провінції Манітобі. Приїхало тепер уже й більше священиків, заведено духовний семінар у Торонто, тісніше поорганізовано більше число парохій, які вже сьогодні представляють ся далеко ліпше, ніж у самих початках, бо люде стали ся заможнішими, краще пізнали ся одні з другими та скорше приходять до згоди, коли ходить про якусь спільну акцію. Найбільше парохій у Канаді розсипаних по фармах, які мають свої власні церковні будинки й, коли не вдержують постійного священика, то разом з сусідніми церковними громадами умовляють ся й беруть спільного пароха або умовляють ся, щоби приїздив до них час від часу. По містах у Канаді менше наших парохій, хіба що по столичних містах і більше промислових, де є якесь число наших зарібників. Заслуга церкви, як у Злучених Державах, так і в Канаді коло вдержання наших емігрантів при своїй народности велика, хоч часто недоцінювана. *О. Кириленко.*

(Далі буде).

Вісти.

Президія „Союзу визволення України“ просить Українців на зайнятих українських землях подавати їй як найдокладніші вістки про всякі тамешні обставини, зокрема про прояви українського життя.

Редакція просить полонених Українців присилати їй свої писання, вірші та статі.

Львівський комітет „Союзу визволення України“ для помочи полоненим-Українцям у Галичині. Під такою назвою повстала організація Союзу для Галичини, ціль якої ясно висловлена в самій її назві. В склад Комітету увійшли: др. Вол. Бачинський, др. Ст. Баран, Вяч. Будзиновський, др. Ст. Витвицький, Мик. Ганкевич, Ант. Галяк, др. Ів. Крип'якевич, др. О. Назарук і Галя Федаківна. Уконститував ся на засіданню дня 23 лютого, вибираючи головою д-ра Вол. Бачинського, а секретарем Ант. Галяка.

Приступивши до своєї праці, президія комітету звернула ся до громадян з закликом складати жертви в грошах і книжках та інших друках (твори красного письменства, повне видання творів Т. Шевченка, популярні видання для народу, кооперативні та хліборобські книжки, драматичні твори, ноты, шкільні підручники, тижневники, місячники і т. ин.).

Жертви для полонених у Галичині, як також всякого роду переписку в справі полонених, треба надсилати на адресу: Канцелярія товариства „Просвіта“ Львів, Ринок ч. 10.

На посилках і грошевих переказах треба дописувати „для полонених“.

Президія „С. В. У.“ сподіваєть ся, що наше патріотичне й жертволюбне громадянство піде на зустріч Комітету й щедро підпре його заходи.

Церковний бік української справи. Статя проф. Ст. Томашівського на сю тему являєть ся перекладом з німецької мови. В передостаннім числі зайшло в сій статі декілька помилок. У перегляненім, справленім і доповненім самим автором тексті виходить праця проф. Ст. Томашівського окремою відбиткою. Докінчення її надрукуємо задля технічних перешкод у найближших числах.

Новий полковник Українських Січових Стрільців. Начальна управа австрійської армії іменувала полковником першого полку У. С. С. п. Антона Вариводу, дотепер майора австрійської краювої оборони. З початком війни п. Варивода брав участь у боях, відзначив ся хоробрістю та стратегічними здібностями й заслужив собі найвище признание, серед того був ранений і мусів довгий час перебувати в краю. Покликаний на становище полковника У. С. С. має зайняти ся відбудовою першого полку та його розширенням.

Економічна політика України. Петербурзька телеграфічна агенція доносить з Одеси, що там на нараді представників полудневих воєнно-промислових організацій, міста, земства, банків і пароходних компаній, яку скликала рада з'їздів торговлі й промислу полудневої Росії, порішено як конечну справу заложення економічної ради для означення й переведення

в життє економічної політики полудневої Росії. Призано доконечним приладженне пристаней, а зокрема вільної пристані в Одесі, зміцненне морської плавби на Чорнім морі, підпомогу залізничним лініям і поліпшенне рибного промислу.

Протест катеринославської „Просвіти“. „Кіевская Мысль“ з 13 марта повідомляє телеграмою з Петербурга. Управа катеринославського українського товариства „Просвіти“ повідомила посла Александрова, що товариство після десятилітньої культурної праці замкнуло правительство. Посол Александров звернув ся до А. Хвостова й посвідчив перед ним, що „Просвіта“ займала ся мирною, просвітною працею та жадних протизаконних цілей собі не ставила. Хвостов заявив Александрову, що доручить розгляд сеї справи товаришу міністра внутрішніх справ Плеве та приобіцяв відкрити товариство.

Важний виклад. В суботу дня 11 марта відбув ся у віденськім академічнім товаристві „Січ“ виклад відомого діяча й політика д-ра Евгена Олесницького на тему: „Віжучі питання й наші завдання на економічнім полі“. Сей виклад подав стільки нових, цікавих ідей, що варто, щоб бодай головніші з них дійшли до відома нашої ширшої суспільности. Як закріпощена нація, яка ніколи не мала своєї власної управи, стояли ми все в опозиції до чужих властей, безнастанно критикували їх — наше ціле думанне та по більшій частині наша ціла акція опирала ся на негациї. Тож зовсім не дивно, що коли ми звернули ся потім до аналізу наших власних внутрішніх відносин, — ми, як вправлені „негуючі“ критики, з великою докладністю відкрили наші лихі сторони й ся гостра самокритика доходить зараз до неоправданих крайностей (всякі категорії „рутенства“ і т. д.). До позитивного думання, подання плянної акції — по більшій частині ніхто не підніє ся — з тої простої причини, що ми не привикли до будуючого думання. Виклад д-ра Олесницького дав нам наглядний доказ, що маємо людей, сильних і в „будуючій думанню“ — а саме подав він нам широко закресний плян економічного відбудовання української нації. Перейдім до змісту.

Наперед подав прелєгент короткий історичний огляд нашого економічного розвитку, починаючи від часів скасування панщини в Австрії аж до часів європейської війни. Економічний розвиток українського народу в Австрії спізнав ся о яких 20 літ: бо, коли Поляки та Жиди вже в 70 рр. опутали наш край цілою сіткою фінансових інституцій, ми спромogli ся на перші початки сеї акції аж у 90 рр. Потім прийшли часи заложення наших поважних фінансових інституцій, які стали розвивати ся дуже гарно — в останнім десятиліттю отєї фінансові інституції здобули собі таке значінне, що краєві власти змушені були з ними поважно рахувати ся.

Опісля переходить прелєгент до аналізу цілої тої еволюції й доходить до переконання, що головна недостача фахових сил, недостача солідности й організаційної здібности підкопували найбільше наше економічне життє. Перед декількома роками згодили ся чеські банки дати гроші на заложенне української цукроварні в Ходорові, розбила ся справа на тім, що ми не мали фаховця до проводу! Стільки до ілюстрації недостачі фахових сил. А недостача організації: В Бориславі й Тустановичах є багато українських бруттистів — значить власників ґрунтів, які віддають свій ґрунт на верченне, а за те дістають якусь скількість ропи т. зв. брутто. Через недостачу організації тратять вони при сій операції по обчисленням 25.000 К місячно. Як яскравий приклад панування „негуючого“ принципу в нас, подає прелєгент справу заложення райфайзенко. Не зважаючи на те, що отєї каси показали ся дуже корисні для населення, не підприємали наші люде ніякої акції в тім напрямі, заслонюючи ся тим, що сею справою займаєть ся Краєвий Виділ — і для того не слід нічого робити на тім полі. Крім сих темних сторін, які обосновані в більшій частині в нашій психіці, а зглядно в нашій хибній соціальному вихованню, найважнішою причиною нашого лихого економічного положення є страшна диспропорція, яка заходить між україн-

ською малоземельною власністю (40 %—48 % всього ґрунту) та чужоземною великою посілістю.

В другій частині відчиту займав ся прелєгент пляном будуючої акції на економічнім полі. Як заложенне ставить прелєгент таку правно-політичну констеляцію української частини краю, щоб запевнювала можливість управи краю своїми людьми. Головним завданням було-б пересуненне проценту великої посілости в користь малої посілости — і в тім напрямі музеїв би виступити сойм з цілим апаратом нових законів, які уможливили-б малій посілости успішнійший розвиток. Важною річю є дальше перейняття у свої руки цілої продукції, яка стоїть у звязку з хліборобством (цукроварство, текстильна індустрія і т. д.), дальше організація збуту. Справа виобразовання фахових сил і техніків, хеміків та агрономів повинна ввійти також у плян економічної акції. Одначе найсильніше підчеркує автор вихованне цілої суспільности до економічної акції. Справа „жолудкового інтересу“ повинна стати інтегральною частиною світоглядного кожного українського горожанина — без ріжниць полу, переконання та фаху. Се має бути масовою проявою, масовим суспільним рухом — має витворити фаланги людей, „перейнятих місією економічного відродження“. Наш нарід перейшов фазу літературного відродження, політичного відродження, тепер має прийти нова фаза: економічного відродження.

Докладнійше не прецизує прелєгент поодиноких станів будуючого розвитку. І не потрібно, при нових великих соціальных змаганнях не грає великої ролі школа і суха система, а тільки заінтересованне до справи та захопленне ідеєю. Розходить ся тільки про те, щоб суспільність зрозуміла далекосяглість ідеї, щоб переконанне про вагу справи перейшло й у кров і кість.

Порушена д-ром Олесницьким справа має рівно велике значінне й для російської України, де також пора перейти до будовання економічних підвалин нашого національного розвитку. Дещо вже й тут зроблене, але все-ж головна праця ще перед нами.

Заборона „Основи“. Журнал „Основа“, що почав виходити в Одесі під редакцією Гаврилюка, припинено на весь час війни.

Воєнний стан між центральними державами й Португалією. Дня 9 марта заявила Німеччина, що від сеї пори знаходить ся в воєннім стані з вазалем Англії — Португалією. Ся маленька держава віддавна перестала бути неутральною, стала недвозначно по стороні Англії, а ворожо заховувала ся супроти Німеччини й забрала німецькі кораблі, які, користаючи з неутральности Португалії, схоронили ся до її пристаней. Як вірний союзник, зірвала також Австрія дипломатичні зносини з Португалією.

Мілюков про Українців. У своїй недавній думській промові згадав Мілюков коротко також про Українців. Зазначив, що в українськім питанню домагання бльоку зводили ся до віднови української преси, увільнення Галичан, що живуть у Росії під надзором і заслані по найбільшій частині без усякої вини. Мілюков має велику скількість просьб, які свідчать про нужду засланих і покинутих без усякої або бодай без достаточної піддержки, про нужду зовсім невинних людей.

Громадський Голос. Від 1 марта почав наново виходити три рази на місяць у Львові орган української радикальної партії „Громадський Голос“. Коштує до кінця сього року 5 корон (5 марок).

Переслідуванне кооперативів на Україні. Інспектор народніх шкіл більського повіту, харківської губернії, заборонив учителям брати участь в кооперативнім русі.

В обороні поневоленних націй Росії. Трудовики й соціальні демократи внесли в Душі предложенне про скасування національних і релігійних обмежень. До законопроекту доданий пояснюючий меморіал про історію й істоту тих обмежень у Росії, які вимірені против інородців.

Український робітничий театр у Києві. Всеволод Чаговець повідомляє в „Кієвск-ій Мысль“ з 18 лютого: „В механічній фабриці чобіт є два хори, російський і український та дві трупи, також російська й українська. Я бачив виставу „Невольника“ (драма Тобилевича). Співали дуже гарно та грали, як уміли. Скажу тільки, що деякі виконавці знайшли в собі щирий захоплюючий тон, який у свою чергу знайшов живий відгук у публіки, що заповнила досить велику залю театру“.

Київське споживне товариство „Народна Торговля“. Уконститувалося на останніх загальних зборах ось як: А. Галевич (голова), Н. Майстренко (касієр), Г. Коваль (секретарь), М. Бублієнко (торговельний директор) і М. Політїєнко. Заступники членів: п-ї Ніковська й Сачковська, п-ове Ясинський, Данько та Сербиненко, Магазин товариства знаходиться при Владимирській ул., ч. 46.

За українську школу. На зборах полтавського губерньського земства, що відбувалися від 20 до 27 січня ст. ст., обговорювала ся між іншим справа земських народніх шкіл. У сій справі запропонував М. Коваленко домогати ся від уряду заведення української викладової мови в народніх школах. Його пропозиція викликала палкі дебати, результатом яких справа лишилася нерозв'язаною. Збори вибрали комісію, котрій доручили скласти підручники для земських народніх шкіл, які відповідали б умовам життя України. В сих підручниках мають бути поміщені і статі та вірші в українській мові. На

зборах виникли дебати про правопис сих українських статей і порішено уживати не фонетичної, а грамагічної правописи. Тойже самий М. Коваленко вніс пропозицію домогати ся, щоб члени Державної Думи та Ради мали право брати участь у нарадах земських губерньських та повітових зборів дотичних губерній. Збори прийняли сю пропозицію й передали розробленне її комісії.

Запасна Сотня У. С. С. у Відні. Всі Українці, котрі перебувають тепер поза границями Галичини і Буковини, уроджені 1899 року, і ті, яких при дотеперішніх військових переглядах узнано за нездібних до служби при ц. і к. армії, можуть вступити до Українських Січових Стрільців. Зголошувати ся можна тільки до дня 25 марта с. р. в Команді Збірної Станиці У. С. С. у Відні XIV. Goldschlagstraße 108. Кождий доброволець неповнолітній має принести позволенне від родичів або опікунів, а добровольці, уроджені в роках 1866 до 1897, мають принести посвідку, що вони досі не були узнані здібними до військової служби.

Дмитро Катамай,
Командант Збірної Станиці у Відні.

Бібліографія.

Видання „Союзу визволення України“.

Проф. унів. у Львові др. **Степан Рудницький.** Ukraina. Land und Volk. Eine gemeinfassliche Landeskunde. Autorisierte Übersetzung aus dem Ukrainischen (Україна. Край і нарід. Загальнодоступна географія. Авторизований переклад з української мови). Відень, 1916. Накладом „Союзу визволення України“. Стор. 416+40 малюнків + 6 карт: поглядова фізична карта України в розмірі 1: 5,000,000, геологічна 1: 10,000,000, також тектонічно-морфологічна, кліматична, рослинно-географічна та вкінці поглядова етнографічна карта східної Європи. Ціна брошурованого примірника 10 К, в гарній синій оправі 12 К.

Зміст: I кн. Україна як географічна одиниця. Положенне й великість. Чорне море й його побережа. Загальний огляд будови поверхні України. Українські верховини. Українські височини. Українські низи. Ріки й річки України. Український клімат. Рослинний і звіринний світ України. II кн. Антропогеографія. Етнографічні границі України. Число та розміщенне Українців по їх землі. Український народ як антропогеографічна одиниця. Загальні замітки. Антропологічні прикмети Українців. Українська мова. Історично-політичні традиції та змагання Українців. Українська культура. Взаємини між землею й народом України. Економічно-географічний огляд України. Ловецтво й рибальство. Лісове господарство. Хліборобство. Садівництво й городництво. Скотарство. Мінеральні багатства. Промисл. Торговля й комунікації. Области й селитьби України.

Автор зробив сею працею рекламу українській географії: а то раз тому, що зібрав та гарно обробив географічний матеріал наших земель, а по друге, що прорвав нитки давньої географії, а дав річ модерну, нову, відповідно до тих основ, які щойно в найновіших часах почали появляти ся в географічній літературі. Здивують ся вихованці старої школи, коли побачать замість сухих чисел, вичисловань, рахунків — житте, звязь. Молоді читатимуть „Україну“ як повість про українську землю та народ, повість викінчену до найменших подробиць, будуть учити ся льогіки та дивувати ся, чому сю таку гарну науку так ігноровано серед суспільности. По праці Рудницького змінять ся відносини і в тім саме бачу велику вагу його труду. Що значить любов вітчизни, знає кождий; дорога до неї веде через пізнанне

своїх земель; тож оцінку заслуг автора полишім новому поколінню.

Рудницький представник модерної географії. Вона була давніше всім і нічим — сьогодні має свої завдання й цілі. Давно була конгломератом геології, ботаніки, зоології, кліматології і т. д.; сьогодні стоїть понад тими науками, які завдяки своїм предметам стали самостійними. Порівняти її можемо з філософією. Я сю назву надав би географії, бо-ж вона в своїм розвитку стала нічим іншим як філософією.

Так — тільки тут і там останки старої пісні — розуміє в головних контурах географію Рудницький. Він будує. Зачинаючи від підвалин, кладе камінь при камені, майстерно припасовує так, що не видно прірв. Здаєть ся, брила входить в брилу. І так ціла будівля. Се праця модерного географа.

По оригінальній вступі „Україна як географічна одиниця“ (до речі скажу: одинока відправа представникам погляду, що історична Польща таки географічна одиниця) ідуть: положенне й великість, Чорне море та його побережа, загальний погляд на різьбу українських земель (тут чи не надто далеко йде аналіза!), ріки, клімат (чому не перед річками?), рослинний і звіринний світ. Се перша книжка. На позір сухий предмет оживає, ніякого питання не полишає автор нев'язного — зрозумінне річи та вдоволенне виносимо по прочитанню. Не мучать нас питання, як? чому? звідки? і т. д. У відповіді лежить суть географії, а книжка вповні заслугоє на сю назву.

Часть друга то другий том повісти, то нова верства, тісно злучена з попередньою. Антропогеографічну часть починає автор етнографічними границями України; дальший уступ: Український нарід як антропогеографічна одиниця надавав ся-б також до поширення яко самостійна річ; дальше відносини між землею та народом, господарсько-географічний огляд України та її краєвиди й селитьби.

Коли першу частину книжки перелисткує не один, непознайомлений з геологією, динамікою і т. д. — то друга часть мусить прикути кождого. Се підставова річ для кождого. Усе, що торкаєть ся життя та його форм, представив автор. Не на небесах, а на Україні рішала ся доля україн-

ського народу. А все так просто та приступно, що забувається ся, що се наукова книжка. Я відсилаю цікавих до книжки. Гарні знімки та прецизно викінчені карти уможливають читачеві орієнтацію серед багатого матеріалу. Важним моментом є впровадження українських назв у німецьку літературу.

Автор майстер у стилі. Приємно вражають місця, навіяні гарячою любов'ю до вітчизни. Таких декілька. Часом тут і там вибух гніву та полеміка. Здається, неодноразово пропустити, та ні — повість стратила-б на ціні.

Літературу використав автор багату. Неодно недоставало, але сі огнива доробляла льоїка. Ось тому в „Географії“ нема лок. І хоча се популярна річ, то з огляду на повноту одинока в східно-європейській літературі. Серед німецької суспільности викличе „Україна“ великий інтерес. Вона доповнить неодноразово, що не найшло місця в німецьких виданнях автора. В світі географів стріне автора належна похвала за модерне представлення предмету. Для молодіжи буде Україна улюбленою книжкою та з'єднає українській географії нових adeptів.

Від себе витаю велику працю одинокого в нас географа, оброблену та викінчену в тяжких часах, коштом здоровля автора. Коли синедріон дипломатів призначить Україні право нового життя, згадає вона велитенну працю того, який серед світової заверухи мостив її імени дорогу . . .

Др. В. Геринович.

Др. Богдан Барвінський. Звідки пішло імя „Україна“? Відень, 1916. Стор. 16. Ціна 20 сот.

Кожний український інтелігент повинен познайомити ся з змістом сеї брошури, щоб імя „Українці“ вже раз дійсно стало загальним.

Др. М. Лозинський. Галичина в життю України. Відень, 1916, стор. 61. Ціна 60 сот.

Зміст: I. Вступ. II. Політичне положення українського народу в Росії й Австрії. III. Національний розвиток російської й австрійської України. IV. Участь російської й австрійської України й їх обоєбічні відносини в українським національним відродженню. V. Розвиток думки про самостійність України. VI. Австрійська Україна й Росія. VII. Війна за австрійську Україну. VIII. Значіння австрійської України в часі російської окупації для української справи в Росії. IX. Війна й будучність України. X. Польські змагання щодо українських земель. XI. Російсько-український і польсько-український спір у теперішній війні. XII. Закінчення.

Др. Михайло Лозинський відомий як один з найкращих публіцистів на Україні. В теперішній війні віддав він українській справі великі прислуги, інформуючи про неї чужий світ. Легкий спосіб писання, сама тема й її оброблення промочує дорогу вище названій брошурі до найширших верстов. Доповненням сеї брошури може послужити праця того самого автора в німецьким (Карла Кроля) та французьким виданню (журналу „Revue Ukrainienne“) про те, „Як Поляки розуміють свою волю.“ Найде тут читач яскраве з'ясування, як Поляки розуміють „визволення Польщі“, а що вони раді-б зробити з Українцями, Білорусинами, Литовцями й т. д. І тут усі вони, від найбільшого поступовця на словах і до найзапеклішого консерватиста, сягають обома руками по чужі, в першій мірі українські землі. Чи називається панок Лев Васілевський, чи Вільгельм Фельдман, чи Володислав Гізберт-Студійський, чи проф. Страшевський, чи проф. Леопольд Яворський, чи хто там, усе одно. Поручаючи сю лектуру українським інтелігентам, зазначаємо, що її доповненням є знаменита французька брошура невідомого автора, що підписав ся псевдонімом „Українець“, п. з. „Чи вертає істо-

рична Польща,“ де схоплені свіжі факти з теперішньої війни, які перетерпів наш нарід від свого західного сусіда.

✕ **Др. Іван Шишманов.** проф. унів. в Софії. Роля України в болгарським відродженню. Вплив Шевченка на болгарських поетів передвизвольної доби. Відень, 1916. Стор. 14. Ціна 20 сот.

З преінтересною та цінною розвідкою бувшого болгарського міністра просвіти радо познайомить ся кожний поклонник Шевченка, тим більше, що говорить ся в ній про вплив Шевченка на поетів народу, дуже близького нам долею на протягу історичного життя українського народу, починаючи від хрещення України та приходу до нас церковних книг у староболгарській мові.

М. Возняк. Наша рідна мова. Відень, 1916. Стор. 16. Ціна 10 сот. На зміст указують розділи: Простір української мови. 2. Наша мова давня. Сього одинокого скарбу не мали сили забрати нам вороги. 3. Правдива просвіта та культура можлива тільки в рідній мові; докази з нашої історії. 4. Народня творчість. Її велике значіння й виховуюча сила. 5. В нашій устній словесности та літературі сховане багатство української мови. Літературна мова. Шевченко рішив раз на все її долю. 6. Науковий світ про українську мову. 7. Шануймо нашу рідну мову! Брошура ілюстрована портретами: Івана Котляревського, Маркіяна Шашкевича, Тараса Шевченка, Панька Куліша, Марії Марковички, Івана Нечуя Левицького, Осипа Юрія Федьковича, Бориса Грінченка, Михайла Коцюбинського, Івана Франка, Євгена Гребінки й Леопіда Глібова.

Видання, надіслані до Редакції:

La Revue Ukrainienne. ч. 6. А. Вовчанський. Українське питання в Державній Думі (I. Интерпеліяція соціальних демократів і трудовиків. II. Промова посла Катеринославщини. III. Уривки промов інших послів про положення українського питання й української преси. IV. Московська політика в Галичині. V. Гадки преси про думські дискусії в справі України та декілька українських пунктів програми бльоку); др. Михайло Лозинський. Як Поляки розуміють свою волю (далі); Євген Б. Короткі статистичні дані про Україну. III. Українські студенти та гімназисти в Австрії; Євген Бачинський. Українські музеї (з одним листком знімок); Некрольоґія (Олександр Русов, Константин Паньківський); Огляд журналів; Бібліоґрафія, між ин.: Євген Слеповрон. Polen in Ost und West; Ол. Барвінський. Oesterreich-Ungarn und das ukrainische Problem; Хроніка (Від редакції; Для жертв війни на Україні; Мета Українського Комітету в Великій Британії; Новий український комітет у Німеччині; Новий угорський журнал для оборони української справи; Українець бурмістром Володимира Волинського; Заборона української часописи в Харкові; Український журнал в Одесі; Україна й Баварія; Заснування німецького журналу для оборони української справи; Український наряд-своім лґіоністам; Заборона української мови; Заборона говорити по українськи; Приготовляюча школа для кооператорів з викладовою українською мовою; Духові домагання російських Українців; Ухвала з'їзду російських поступовців щодо політики російського правительства супроти галицьких Українців; Приказ полковника Українського Січового Війська).

Передплата річно 18 фр., поврічно 14 фр., чвертьрічно 8.50 фр., поодинокі зошити 2 фр. Адреса: Lausanne, „Revue Ukrainienne“, Rue Morgex 17. Schweiz.

Ukránia. ч. 3-4. Серкесті. Наші змагання; др. Геза Чірбус. Про назву Ороски; др. Ференц Фодор. Географічна форма України та її відношення до Угорщини; др. Осип Айтай. Господарське значіння України та центральні держави; Гродалом Килтесет. Тарас Шевченко; Варґа-Стрипський. Два вірші Т. Шевченка; Стрипський-Варґа. Пісня про похід Ігоря з 1187 р. (III); Василь Стефанік. Підпис (нарис з сільського життя); Михайло Драгоманів. Поневолена нація; Юрій Подградський. Угорсько-українські історичні звязки. Зошит ілюстрований двома портретами Т. Шевченка, його могилою та двома іншими знімками. — Редагує др. Гіядор Стрипський. Передплата річно 16 К, чвертьрічно 5 К. Адреса: Budapest, I, Lógodi-utca 5.

Osteuropäische Zukunft. ч. 5. Зміст: Проф. Ф. Фрех (Вроцлав). Мінеральні скарби України. 1. Залізні руди; Тудіхум. Курляндія під господарським оглядом; др. Фальк Шупп. Наше господарське збратання з Болгарією; др. В. Грооз. Германське в болгарстві; Е. Шмід. Господарський центр німецького мужицтва в Росії; Михайло Церетелі. Расові й культурні проблеми Кавказу; Записки (Велика водна дорога на схід Європи. Будучність німецької земельної посілости в Росії. Ватикан і Українці. Вигонованне німецьких мужиків у Росії. Скасування університету в Дорпаті. Реформа календаря в Туреччині. Нові цілі подорожі); Вісти з товариств. Мюнхенський вечір „України“; Бібліоґрафія (Замітки д-ра Фалька Шуппа про німецьку географію України проф. С. Рудницького та про книжку Франца Келера „Der neue Dreieck“).

Українське Музичне Видавництво Ліра. ч. 6. Два Українські національні гимни на фортеп'яні в дві руки обробив Осип Залеський. Ціна 1 К. Головний склад: Львів, Книгарня Наук. Тов. ім. Шевченка, Ринок, ч. 10.

Українське Музичне Видавництво Ліра. ч. 7. Мужеські хори: Ор. Тин. Боева пісня. Ціна 50 сот. М. Гавронський. Ідїть. Ціна 1 К. М. Гавронський. З воєнних пісень. Ціна 1 К. Склад у книгарні Наук. тов. ім. Шевченка.

Слово. Український місячник. Скрантон, Па. Січень — лютий, 1916. Рік I, ч. 1-2. Видає і редагує Євген Гвоздик. Зміст: Осип Маковей. Українським мученикам; А. Крушельницький. З різдвяних воєнних образків. Між окопами; У. С. С. Юра Шкрумеляк. Два дні в російській неволі; Сучасна Росія й світова війна; Машини й робітники; Сильна воля продовжує життє; Революційний рух в Росії; М. Троцький. Росія бажає мира; Всяка всячина. „Слово“ обіцяє бути про-світно-науковим місячником і містити наукові статі, оповідання, образки з війни й таке инше. Бажаючи новому місячникови як найкращих успіхів, з жалем зазначаємо повну недостачу лояльності цього нового видавництва супроти нашого „Вістника“, бо хоч перший зошит складається в більшості з передруків з „Вістника“, ніде не зазначено цього ніодним слівцем. Поступаючи так, прилучило ся „Слово“ до цілого ряду українських часописей в Америці, що вмють брати з „Вістника“, а не зазначувати цього.

Виказ жертв

на полонених Українців:

прими: о. Степан Білинський, Мапошин, 20 К; пані Олена Гречаник, Колодїв, 5 К; д. Володимир Дмитрасевич, Лиска, 10 К; пані Казимира Моравецька, Ланчин, 5 К; д. Михайло Туркевич, Лиманова, 8 К.

книжками: др. Володимир Вербенець, Баден, 46 книжок „Літ. Наук. Вістника“ за рр. 1903—1910, 10 томів „Записок Наук. Тов. Шев.“, Світ з 1906—7 рр., Будучність з 1909 р. 39 чисел „Рідного Краю“ й „Шершня“ з 1906 й 1907 рр. і 24 брошур; Ц. к. Видавництво шкільних підручників на номінальну суму 141 К 90 сот.; д. Ол. Волянський, Криворівня, понад 80 чисел ріжних часописей і 14 бр.; д. Богдан Заклинський, Жабє, 4 кн., 1 бр. і декілька чисел часописей; пані Олена Кульчицька, Ольга Кульчицька й Гамчикевичева через „Жіночу Громаду“ в Перемишлі 56 кн. „Літ. Наук. Вістника“ за рр. 1909—1913, 2 календарі, 14 бр. і 9 чисел часописей; пані Юлія Рубчак, Калущ, 17 кн. „Літ. Наук. Вістника“ за 1911 і 1913 рр. і 3 бр.; д. Осип Сабарай, Кобло Старе, 20 бр., 4 кал. і 8 чисел „Письма з Просвіти“ з 1912 й 1913 рр.; др. Кирило Трильовський, 20 бр.

Усім жертводавцям складаємо сердечну подяку.

(Далі буде).

Лист полонених Українців до Редакції.

Пану Редактору „Вістника Союзу визволення України“ у Відні. Коханий Добродію! Дуже щиро прохаю надрюкувати в Вашім любім „Вістнику“ красеньку дяку всім діячам на ниві визволення України, приславшим для полонених Українців дуже гарних книжок без всякої передплати яко духової пищї задля зболілих душею людей, закинутих роковиною судьби в далеку неволю. В теперішній хвилі кожний чоловік, а особливо полонений, жажде душевного покою і просвітку. Чи може бути кращий лік від святого ліку книги? Ні, не може! Не може-ж і бути щирійшої дяки від нашої, котра вирвана не з одного язика, а і з глибини серця! Будьте ласкаві, люде добрі, прийміть нашу щирю дяку від самісенького серця. Полонені Українці в кого табору. 3 марта 1916.

Хребет Чорногори.

Взорець образка з альбуму:

**UKRAINA.
Land und Volk.**

Україна. Край і нарід.

40 образків з німецької книжки „Україна“ д-ра Степана Рудницького. Титуловий рисунок пані Олени Кульчицької. Відень, 1916. Ціна 2 К.

Отсей прегарний альбум, виданий „Союзом визволення України“, повинен найти ся у кождім українськiм інтелігентнiм домі. Спiшіть з замовленнями, бо наклад невеличкий!

Коштом і заходом Загально-Української Культурної Ради, яка заспокоює духові потреби української громади у часі війни, а особливо на еміграції, появили ся ось такі видання:

1. Богдан Лепкий: „З великих днів“ — В борбі за волю. Літературна збірка з ілюстраціями. Ціна 30 сот.
2. Філярет Колесса: „Воєнні Квартети“ на мужеський хор до сучасних поезій Б. Лепкого, Осипа Маковея, Василя Щурата. Присвята Українським Січовим Стрільцям. Ціна 2 Кор.
3. Свяц. Ол. Коренець: Молитвенник для жовнірів Українців-католиків. Ціна опр. 1 К. Розважання з нагоди війни 40 сот.
4. Др. В. Щурат — Ф. Колесса: Жовнірські Пісні О. Ю. Федьковича. 3 нотами Ціна 40 сот.

Лагодять ся до друку:

1. Під чужим небом. Оповіданне з життя наших переселенців.
2. Б. Лепкий: Тим, що полягли. Збірка поезій.
3. Б. Лепкий: Український Співаник з нотами.
4. Слово о полку Ігоря в перекладах Т. Шевченка, Максимовича, Мирного, Лепкого, Щурата й ин.

Згадані книжки набувати можна по означеній вище ціні за попереднім надісланнем грошей у канцелярії Загально-Української Культурної Ради, Відень, VIII. Strozzigasse 32/12.

Громадський Голос.
Українська радикальна часопись.
Виходить три рази на місяць.
Видає і відповідає за редакцію:
ІЛЬКО МАТЕЙК.
Коштує до кінця сього року 5 корон, у Німеччині 5 марок, в Америці 2 долляри. Одно число 20 сот.
Адреса: Львів, вул. Осолінських, ч. 11.

„СВОБОДА“

Ілюстрована політична, просвітна й господарська часопись.

Виходить що тижня в суботу.

Редагує др. Степан Баран.

Передплата: в Австро-Угорщині річно 6 К, піврічно 3 К, чвертьрічно 1:50 К. За границю річно: В Німеччині 6 марок, у Росії 3 рублі, в Америці 2 долляри.

Адреса Редакції й Адміністрації:
Свобода, Львів, Ринок, ч. 10, II. поверх.

Виходить що-дня рано. **Діло.** Видає: Вид. Спіл. „Діло“.

Редакція й Адміністрація: Львів, Ринок ч. 10. —

Експедиція: вул. Руська ч. 1.

Начальний редактор: Василь Панейко.

Передплата

	в Австро-Угорщині,	за границю.	у Львові
місячно	2:40 К		2 К
чвертьрічно	7.—		6 „
піврічно	14.—	20 К	12 „
цілорічно	28.—	40 „	24 „

Зміна адреси 50 сот. Ціна примірника у Львові 6 сот., поза Львовом 8 сот., на зайнятих територіях 5 коп.

Зміст:

— М. Троцький.
Державна Дума. — О. Кобилянська. Чудо. — М. Опoka. Вістун. — 3 поезій У. С. С. Юри Шкрумеляка: Смертельна рана. Думка. Мамин лист. Morituri. Мари. — А. Бабюк. З Січового Гоша (Відзначенне стрільця Дмитра Козака). — А. Бабюк. Рокова ніч (За народнім повірем). — Др. Н. Гаморак. За тиждень. — Ор. Кириленко. Українці в Америці. — Вісти: Львівський комітет „С.В.У.“ для помочи полоненим-Українцям у Галичині. Церковний бік укр. справи. Новий полковник Укр. Січ. Стрільців. Економічна політика України. Протест катеринославської „Просвіти“. Важний виклад. Заборона „Основи“. Воєнний стан між центральними державами й Португалією. Мідуков про Українців. Громадський Голос. Переслідуванне кооперативів на Україні. В обороні поневолених націй у Росії. Укр. робітничий театр у Києві. Київське споживне т-ство „Народна Торговля“. За укр. школу. Запасна Сотня У. С. С. у Відні. — Бібліографія Виказ жертв.

Відповідає за редакцію: Волод. Біберович.

З друкарні Адольфа Гольцгаузена у Відні.

Львівська державна наукова бібліотека

№ П